

Udržitelný turismus a jeho monitoring v jádrové zóně Národního parku a biosférické rezervaci Šumava

Sustainable tourism monitoring in the core zone of Šumava National Park and Biosphere Reserve, Czech Republic

Martin Čihař, Viktor Třebický & Zdenka Tancošová

*Ústav pro životní prostředí, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy,
Benátská 2, CZ-128 01 Praha 2, Česká republika*

Abstract

Sustainable tourism and its monitoring system in the central part of Šumava National Park and Biosphere Reserve is discussed. During a nine-day period (8. 8. – 17. 8. 1998) were estimated basic quantitative and qualitative characteristics, attitudes and opinions of visitors. Census in four localities (Antýgl, Kvilda, Modrava and Horská Kvilda) resulted in approximately 24000 hikers and 17000 cyclists per given period. Dynamics of number of hikers and cyclists per week or per day was analyzed. Significant increase of number of cyclists versus hikers was detected in period 1997–1998. Socio-demoscopic structure of the visitors' population was determined, particular questions concerned on the relation between visitors, conservation management and environment of the Šumava Mts. For instance, Czech visitors were older and more educated than common Czech population and represented 91,9 % of total visitor population. Main transport vehicle into National Park was car (81 %) and main motive of visit was nature and nature spots (62 %). Deterioration of forest ecosystems, air pollution, traffic and tourism were apprehended the most intensive environmental problems in recent years. The study is a part of the sustainable tourism monitoring system in the Czech National Parks and other protected areas.

Key words: Sustainable tourism and development, national parks and biosphere reserves, monitoring, protected area management, visitors

Úvod

Šumavský region je vynikající studijní objekt nejen z hlediska přírodovědně zaměřených disciplín, ale i z pohledu sociogeografického a socioekonomického. Složitý historický vývoj, existence někdejší *terra incognita*, specifické přírodní podmínky, vysoká atraktivita území, jeho rozloha, charakter osídlení v neposlední řadě vyhlášení biosférické rezervace (1990) a právě národního parku (1991) činí z území ojedinělou laboratoř ochránářského managementu, přesahující významem národní i středoevropská měřítka (IUCN 1995, MESSERLI & IVES 1997). Dnes je již obecně akceptováno, že jednou z klíčových aktivit v oblasti, na jedné straně ekonomicky přínosných, na straně druhé ochránářsky problematických, je a bude turismus. Konkrétně se tu sledováním uvedených environmentálních vazeb zabývali např. ČIHAŘ (1996, 1997) nebo BARTOŠ, KUŠOVÁ & TĚŠITEL (1998). Za spolupráce s Ministerstvem životního prostředí ČR, Správou NP a CHKO Šumava tu prostřednictvím účelového monitoringu realizujeme a precizujeme v našich podmínkách dosud málo obvyklý informační zdroj, cílený na kvantitativní a kvalitativní stránky rozvíjejícího se turismu a směřující k pružnému a efek-

tivnímu managementu zájmového území (ČIHAŘ & TŘEBICKÝ 1998, ČIHAŘ & al. 1997). Společně s obdobnými postupy aplikovanými např. v Krkonošském národním parku (ČIHAŘ & al. 1998b) je tu tak postupně zakládán systém monitoringu reflexe ochrannářského managementu veřejností, v souladu s principy udržitelného rozvoje ve smyslu kapitoly 13 Agendy 21 „Managing Fragile Ecosystems: Sustainable Mountain Development“ (např. GOODDE 1999).

Výzkum byl hrazen z prostředků MŽP ČR a GA UK v Praze.

Materiál a metodika

Příspěvek se zaměřuje na vybraná data, získaná během devítidenních (8. 8.–17. 8.) pozorování v roce 1998 (ČIHAŘ & al. 1998a). Období bylo vybráno tak, aby podchytilo vrchol letní turistické sezóny s dvěma kompletními víkendy a jedním pracovním týdnem. Územně jsme se zaměřili na předem vytypované lokality, jmenovitě na čtyři vysoce frekventovaná turistická rozcestí v centrální části NP Šumava: Modrava (východiště turistických cest ve směrech Rybářenská slať, Modrava – centrum a Březník), Kvilda (východiště směr Kvilda – centrum, Bučina a Prameny Vltavy), Antýgl (směry do Povydí, na Horskou Kvildu a kemp Antýgl) a konečně Horská Kvilda (směry Kvilda, Modrava, Antýgl a Zhůří). Analogicky jako v úvodní kapitole zmiňovaných pracích jsme se soustředili na dvě základní roviny pozorování.

První z nich, tzv. kvantitativní část představuje fyzické sčítání procházejících turistů ve směrech od pozorovatele (dále v textu a v přílohách odpovídá směru „tam“ a směrem k pozorovateli („zpět“)). Metoda umožňuje vztahovat počty procházejících turistů nejen vůči různé časové úrovni, ale i k dynamické složce jejich prostorové alokace. Během sledovaného období bylo učiněno 46964 dílčích záznamů, které odpovídají více než 23 tisícům průchodů skutečně zaznamenaných osob. V neděli 9. 8. bylo sčítání v lokalitě Kvilda z technických důvodů odvoláno. Při zahrnutí rekonstruovaných hodnot z tohoto data lze hovořit o více než 48 tisících záznamech, tzn. 24 tisících průchodech osob.

Druhou rovinou experimentu bylo dotazníkové šetření u náhodného vzorku návštěvnické populace zájmového území Šumavy (zdola limitované dosažením věku 15 let). Užívali jsme metodu řízených rozhovorů, vedených dvoučlennými, předem řádně připravenými a poučenými dvojicemi dotazovatelů. Vlastní dotazník (tři jazykové mutace, celkem získáno 1020 vyplněných dotazníků s přibližně 41 tisíci dílčími údaji) obsahoval 14 základních dotazů a 20 poddotazů. Kromě základní demoskopie jsme se orientovali na okruhy postojů a názorů, související přímo nebo nepřímo se stávajícím způsobem správy a řízení národního parku. Součástí šetření byly také otázky věnované aktuálním environmentálním problémům.

Studie ČIHAŘE & al. (1998a), z které převážně vycházíme, sleduje nad to názorové spektrum místních obyvatel v prostoru sídelních enkláv jádrové části NP Šumava a starostů příslušných obcí. Tato důležitá a nesporně zajímavá data a jejich interpretace jsou však za rozsahovými možnostmi tohoto článku. Vybraná data v textu porovnáváme s analogickými údaji z roku 1997 (ČIHAŘ & al. 1997).

Veškeré elementární údaje byly počítačově utříděny a zpracovány ve třech nezávislých fázích. Vedle třídění prvního stupně jsme se zaměřili i na vytypované korelace jednotlivých tematických okruhů (třídění druhého stupně). Pro srovnání návštěvnické populace s populací ČR byla zvolena metoda THD 5 (ŘEHAŘ & ŘEHAŘOVÁ 1986).

Výsledek a diskuse

Týdenní a denní dynamika pěších turistů a cykloturistů

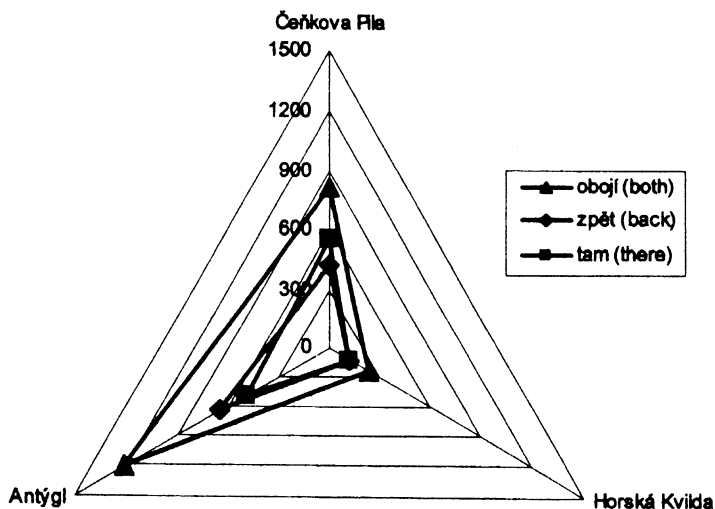
Nejrůžnější provoz pěších turistů jsme zaznamenali na rozcestí Antýgl. Učiněno tu bylo celkově 20323 záznamů (denní průměr 2344 záznamů), které odpovídají zhruba 10 tisícům fyzicky prošlých osob. Tato hodnota mírně přesahuje 40 % hodnoty průchodů ve všech čtyřech sledovaných profilech (srovnej s údaji v kapitole Materiál a metodika). V Obr. 1 lze dobře odečíst průměrné hodnoty denních záznamů a převládající směry procházejících v obou dílčích směrech i v jejich součtu. Nejfrekventovanější byla cesta spojující sčítací profil s kempem a silnicí Modrava–Smí. Nejméně využívaný byl tah směrem Horská Kvilda.

Jako druhé v pomyslném pořadí dle frekvence procházejících návštěvníků bylo determinováno rozcestí Modrava. Tady jsme učinili 14572 dílčích záznamů (denní průměr 1614 záznamů), tzn. asi 7 tisíc procházejících osob. Převládajícím směrem pohybu turistů byl tady směr Modrava (centrum), následovaly Javoří Pila a Březník podél Modravského potoka (Obr. 2).

Třetí nejfrekventovanější lokalitou bylo rozcestí Kvilda s 7103 záznamy (s rekonstrukcí nedělní hodnoty – viz Materiál a metodika to bylo dokonce 8331 záznamů). To odpovídá analogicky dennímu průměru okolo 800 záznamů a zhruba 4 tisícům průchozích turistů. Co do frekvence využití jednotlivých cest odkazujeme na Obr. 3, z něhož vyplývá dominance směru Kvilda – centrum a Prameny Vltavy. Vzájemná relace hodnot ve směrech Bučina a Prameny Vltavy jsou tu značně ovlivněny existencí asfaltové komunikace a regulérním provozem tzv. zeleného autobusu na Bučinu (blíže viz ČIHAR & al. 1998a).

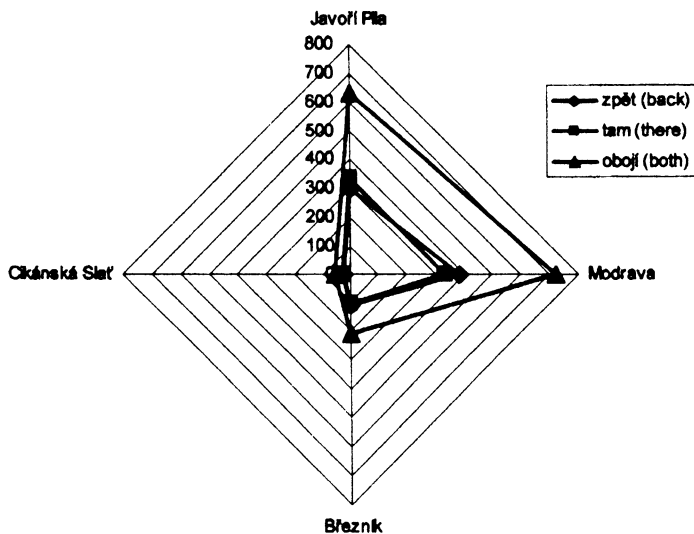
Nejméně frekventované (podobně jako v roce 1997) bylo rozcestí Horská Kvilda se 4966 záznamy (denní průměr 514), což odpovídalo asi 2,5 tisíce průchozích. Rozdělení příslušných

Průměrné denní počty pěších turistů – rozcestí Antýgl

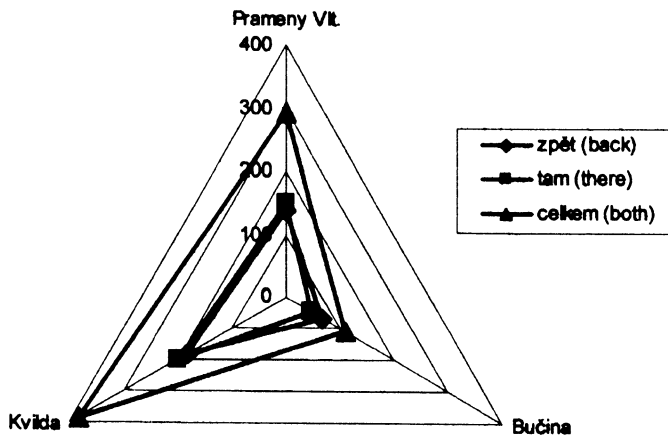
Obr. 1. – Průměrné denní počty pěších turistů v rozcestí Antýgl.
Fig. 1. – Average numbers of hikers per day at the locality Antýgl.

Průměrné denní počty pěších turistů – rozcestí Modrava

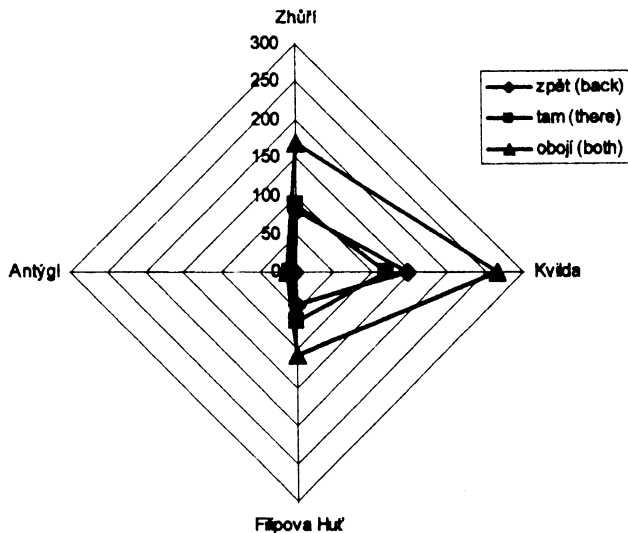
Obr. 2. – Průměrné denní počty pěších turistů v rozcestí Modrava.
 Fig. 2. – Average numbers of hikers per day at the locality Modrava.

Průměrné denní počty pěších turistů – rozcestí Kvilda

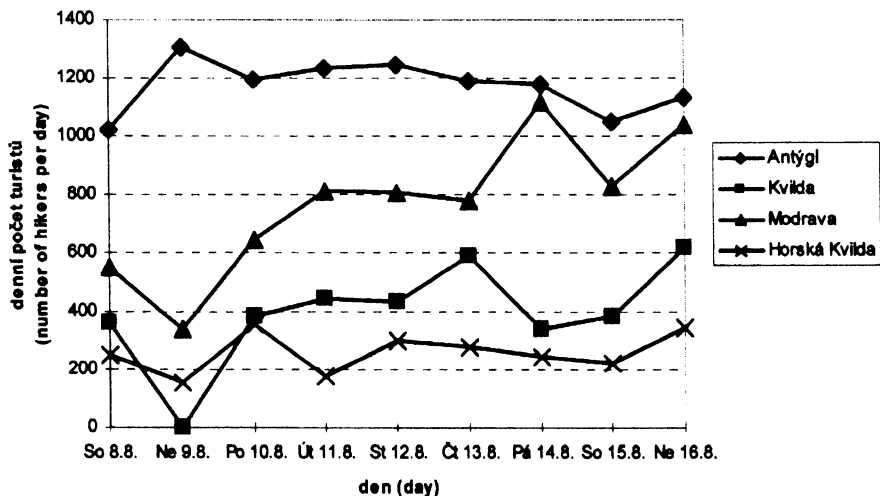
Obr. 3. – Průměrné denní počty pěších turistů v rozcestí Kvilda.
 Fig. 3. – Average numbers of hikers per day at the locality Kvilda.

Průměrné denní počty pěších turistů – rozcestí Modrava

Obr. 4. – Průměrné denní počty pěších turistů v rozcestí Horská Kvilda.
 Fig. 4. – Average numbers of hikers per day at the locality Horská Kvilda.

Týdenní dynamika pěších turistů – všechna rozcestí

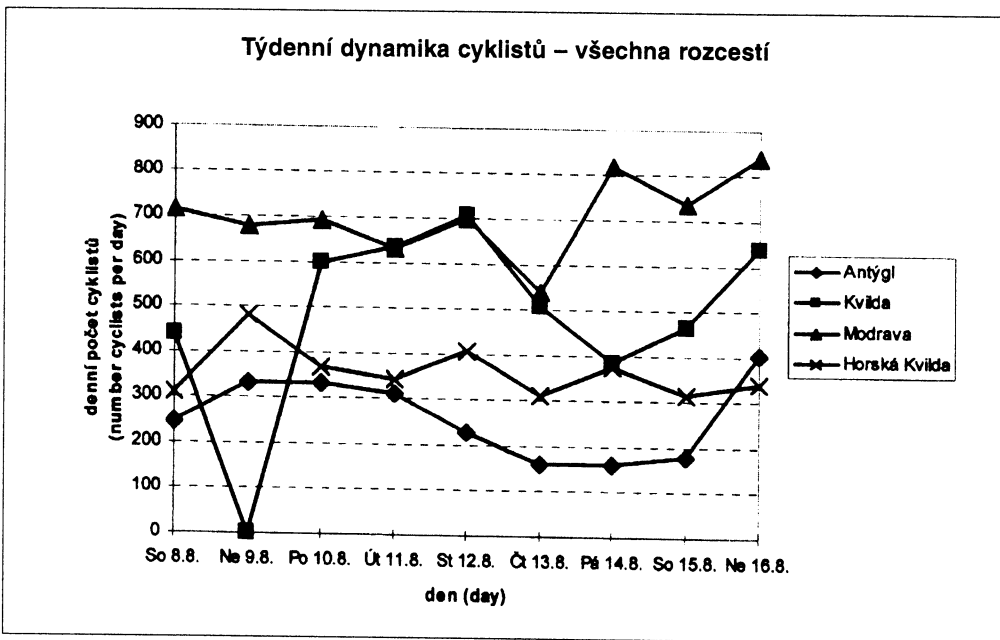
Obr. 5. – Týdenní dynamika pěších turistů ve čtyřech sledovaných profilech.
 Fig. 5. – Average numbers of hikers in the four selected sections per week.

četností průchodů pěších turistů do čtyř sledovaných směrů udává Obr. 4 (dominance ve směrech Kvilda a Zhůří).

Jiný pohled na dynamiku počtů pěších turistů (skutečných průchodů sčítacím profilem) skýtá Obr. 5. Zřejmá jsou z něj specifika jednotlivých rozcestí v jednotlivých dnech sledovaného období. Mimo jiné tu nelze přehlédnout vliv počasí v průběhu týdne (zvýšená frekvence návštěvníků v stinné lokalitě u vody Antýgl na počátku týdne, kdy byly tropické teploty, nebo naopak vyšší zájem o turistiku v druhé půlce týdne po přechodu studené fronty – viz lokality Modrava nebo Kvilda). Opakuje se rovněž v předešlém roce zjištěná skutečnost: během prázdninového období nelze co do počtu procházejících turistů očekávat markantní zvýšení během víkendů oproti všedním dnům. Větší změna počasí se zdá být důležitějším faktorem pro pohyb pěších návštěvníků po NP nežli fáze týdne (ubytovacího cyklu). Analogický náhled jako v případě pěších turistů přináší pro cykloturisty Obr. 6. Zde přeci lze však vysledovat určité navýšení během víkendu, výše uvedený vliv počasí zůstává přesto rovněž zřejmý (Antýgl). Pro podrobnější hodnocení dílčích chodů týdenní dynamiky odkazujeme na výše zmiňovanou studii, současně se však ukazuje nezbytnost získat data v delší časové posloupnosti, než bylo dosavadní dvouleté monitorovací období.

Jednoznačnější a do značné míry obdobný jako v roce 1997 byl shledán chod dynamiky počtů pěších turistů během dne. V jejich případě (Obr. 7) i v případě cykloturistů (Obr. 8) lze zpravidla sledovat typický dvojrcholový průběh křivek s dopoledním lokálním maximem mezi desátou a dvanáctou hodinou a lokálním maximem odpoledním – zhruba mezi třináctou a šestnáctou hodinou. V lokalitě Kvilda (pěší), Horská Kvilda a Antýgl (cyklisté) lze navíc hovořit o jakémsi podružném pozdně odpoledním až podvečerním maximu.

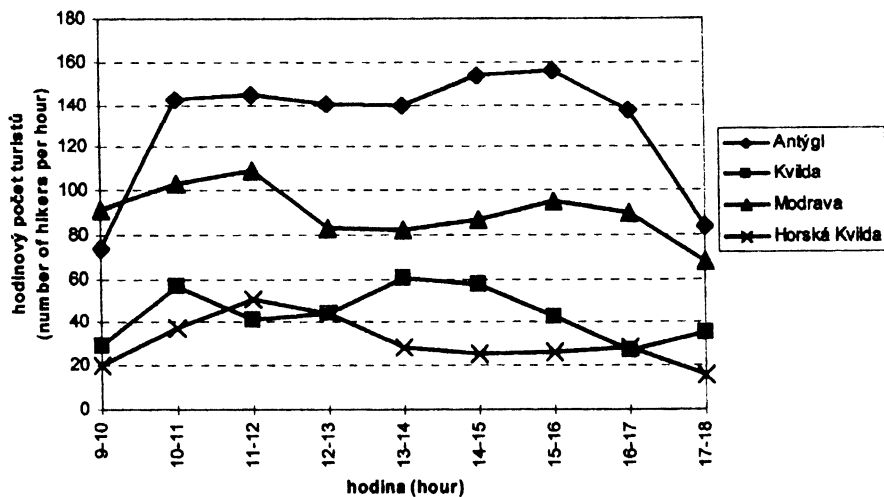
Zajímavým a nejen pro akční management národního parku inspirativním zjištěním je poznatek plošného nárůstu celkových počtů cykloturistů oproti pěším turistům vzhledem ke

Obr. 6. – Týdenní dynamika cyklistů ve čtyřech sledovaných profilech.

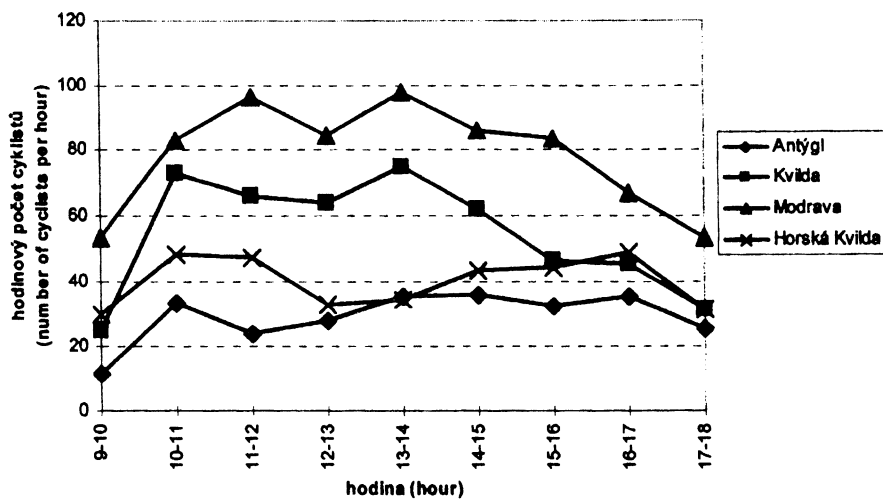
Fig. 6. – Average numbers of cyclists in the four selected sections per week.

Denní dynamika pěších turistů – všechna rozcestí

Obr. 7. – Denní dynamika pěších turistů ve čtyřech sledovaných profilech
 Fig. 7. – Average numbers of hikers in the four selected sections per day.

Denní dynamika cyklistů – všechna rozcestí

Obr. 8. – Denní dynamika cyklistů ve čtyřech sledovaných profilech.
 Fig. 8. – Average numbers of cyclists in the four selected sections per day.

srovnatelnému období roku 1997. Pokud v roce 1997 činil vzájemný poměr cykloturistů a turistů 1:2,9 (ČIHAR & al. 1997), v roce 1998 to bylo již 1:1,5! Uváděný trend nárůstu jsme podchytili na všech čtyřech monitorovacích lokalitách, v lokalitách Kvilda a Horská Kvilda v roce 1998 cyklisté nad pěšími turisty dokonce nově převažovali.

Vybrané výsledky dotazníkového šetření

Vzhledem ke značnému rozsahu a tématické šíři původně prováděných šetření (viz kapitola Materiál a metodika) jsme nuceni omezit se pro účely tohoto článku jen na několik vybraných ukazatelů.

Jedním z bazálních kritérií byla nesporně prostorová alokace příjezdějících návštěvníků. Zahraníční respondenti představovali 8,1 % (v roce 1997 4,1 %). Němci představovali v roce 1998 6,2 % (1997: 4,6 %) a Nizozemci 1 % (1997: 0,2 %) ze všech oslovených respondentů

Tabulka 1. – Národnost účastníků ankety.

Table 1. – Nationality of participants.

Národnost účastníků ankety		
Stát (Country)	Počet (Number)	Procento (Percentage)
Česká republika (CZ)	937	91,9%
SRN (D)	63	6,2%
Nizozemí (NL)	11	1,0%
Slovensko (SK)	5	0,5%
USA	1	0,1%
Polsko (PL)	1	0,1%
Francie (F)	1	0,1%
Velká Británie (GB)	1	0,1%
Celkem (Total)	1020	100,0%

Tabulka 2. – Jedenáct okresů s největším podílem na návštěvnosti NP Šumava

Table 2. – Eleven Czech districts with the highest proportion of the NP Šumava visitors.

11 okresů s největším podílem na návštěvnosti Šumavy		
Okres (District)	Počet (Number)	Procento (Percentage)
Praha	289	31,0%
Plzeň	52	5,6%
Brno	38	4,1%
České Budějovice	38	4,1%
Kladno	25	2,7%
Klatovy	20	2,1%
Hradec Králové	18	1,9%
Ostrava	18	1,9%
Příbram	15	1,6%
Tábor	15	1,6%
Olomouc	14	1,5%
Celkem (Total)	542	58,2

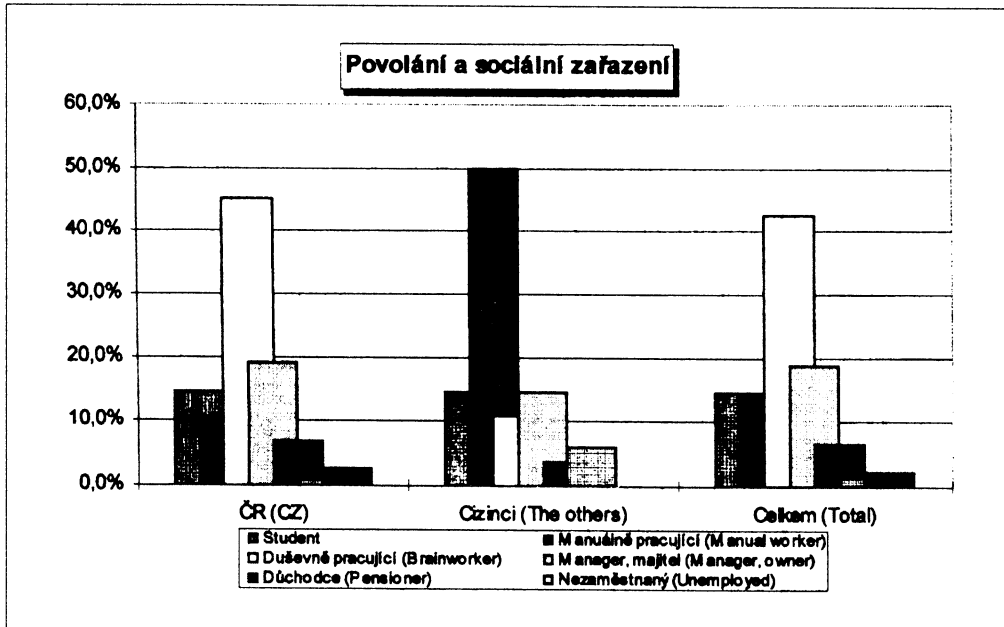
Tabulka 3. – Srovnání návštěvnické populace s celou populací ČR.**Table 3.** – Comparison of NP Šumava visitors population and the Czech Republic population.

Srovnání návštěvnické populace s celou populací ČR							
	Celá populace CR (Czech Republic population)	Návštěvnická populace – Češi (Czech participants)	s	T	T'	$z_{0,05}$	Náhodný rozdíl (Contingency) ? ($T' < z_{0,05}$)
Pohlaví (Gender)							
Muži (Men)	48,60%	54,1%	0,016	3,44	3,40	1,96	ne (no)
Ženy (Women)	51,40%	45,9%					
Věková skupina (Age)							
15 – 17	-	-	-	-	-	-	-
18 – 24	14,3%	16,9%	0,011	2,36	2,31	1,96	ne (no)
25 – 39	24,4%	33,4%	0,014	6,43	6,39	1,96	ne (no)
40 – 59	33,2%	38,9%	0,015	3,80	3,76	1,96	ne (no)
> 60	22,0%	6,5%	0,014	11,07	11,03	1,96	ne (no)
Vzdělání (Education)							
Základní (Basically)	54,9%	6,3%	0,016	30,37	30,33	1,96	ne (no)
Střední (High school)	39,7%	56,8%	0,016	10,69	10,66	1,96	ne (no)
Vysokoškolské (University)	5,4%	36,9%	0,007	45,00	44,92	1,96	ne (no)

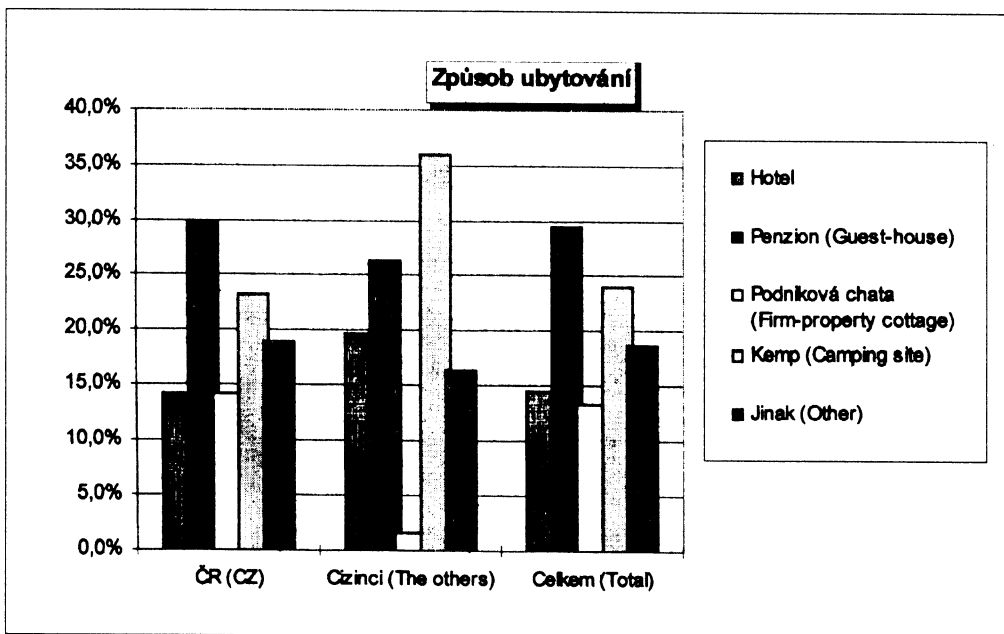
Tabulka 4. – Předpokládaná délka pobytu.**Table 4.** – Expected period of visit.

Předpokládaná délka pobytu			
Počet dní (Time period)	Procenta (Percentage)		
	CR (CZ)	Cizinci (Other)	Celkem (Total)
1 den (1 day)	6,6%	21,3%	7,8%
2 dny (2 days)	4,0%	5,0%	4,1%
3 dny (3 days)	6,4%	13,8%	7,0%
4 dny (4 days)	5,1%	7,5%	5,3%
5 dní (5 days)	5,4%	7,5%	5,6%
6 dní (6 days)	5,4%	2,5%	5,2%
7 dní (7 days)	47,0%	17,5%	44,7%
2 týdny (2 weeks)	15,2%	13,8%	15,1%
3 týdny (3 weeks)	1,7%	7,5%	2,2%
4 týdny (4 weeks)	0,9%	3,8%	1,0%
5 týdnů (5 weeks)	0,6%	0,0%	0,6%
více (more)	1,6%	0,0%	1,5%
celkem (Total)	99,9%	100,1%	100,1%

(Tabulka 1). Mezi českými respondenty (Tabulka 2) jednoznačně dominovali obyvatelé hlavního města s 31 % (rok 1997: 30,9 %), v četnostech dalších odpovědí následovaly okresy Plzeň – město (relativními počty vztáženými na počet obyvatel správní jednotky nejvýše hodnocený okres), Brno, České Budějovice (společně 13,8 %). Většina zbývajících českých

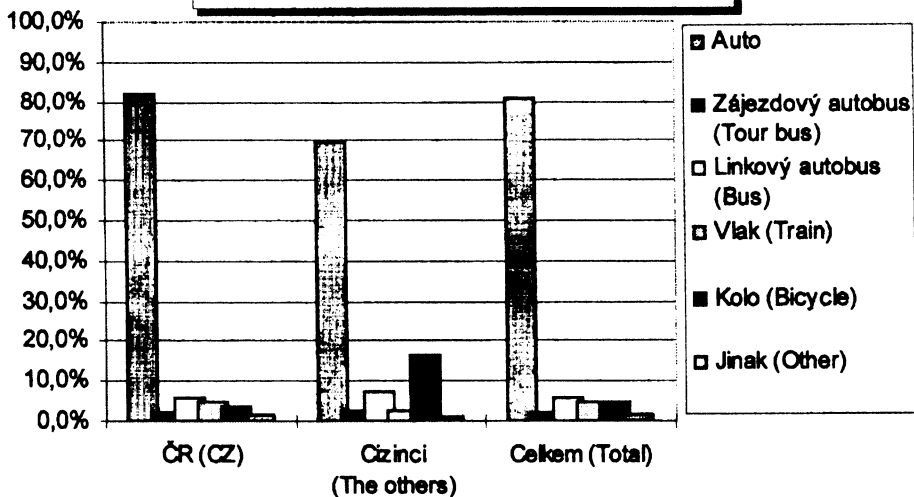

Obr. 9. – Povolání a sociální zařazení.
 Fig. 9. – Occupation and social structure.

Obr. 10. – Způsob ubytování.
 Fig. 10. – Type of accommodation.

Dopravní prostředek do místa ubytování

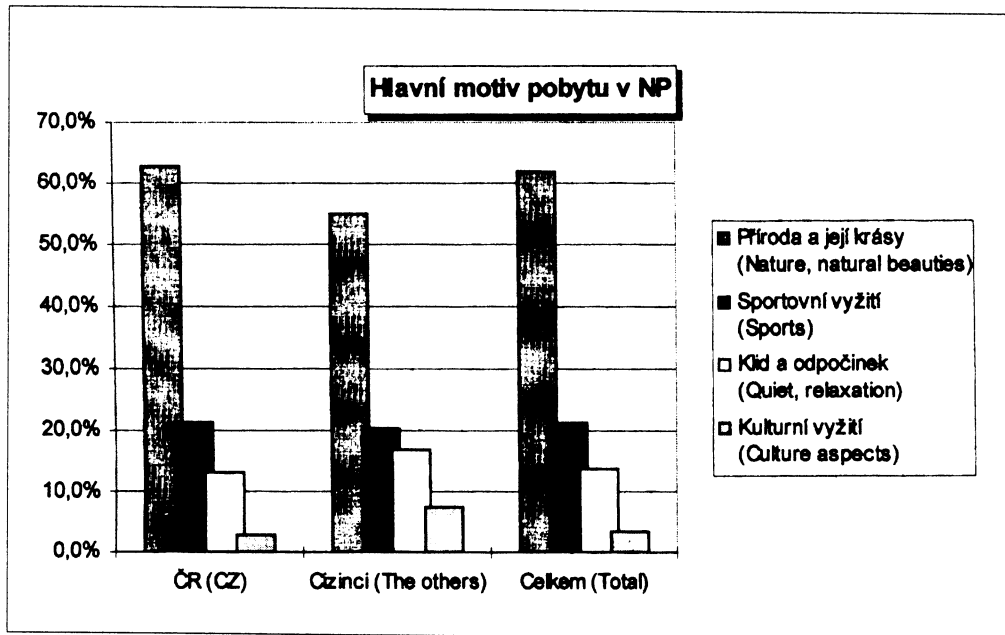
Obr. 11. – Dopravní prostředek do místa ubytování.
Fig. 11. – Transport into the accommodation place.

návštěvníků pocházela z jihočeského regionu. Není nezajímavé, že nejvyšší absolutní počet návštěvníků přijíždí do centra NP z měst s deseti až sto tisíci obyvateli, Praha zaostává jen nepatrně. Nejmenší podíl návštěvníků představují obyvatelé obcí a měst s dvěma až desítkami obyvateli (potvrzení loňských údajů).

Na další důležité demoskopické údaje upozorňuje Obr. 9 (povolání a sociální zařazení: srovnání rozdílů české a zahraniční návštěvnické populace v kategoriích duševně a manuálně pracujících) a Tabulka 3. V té lze současně srovnávat získaná data s hodnotami platnými pro celkovou populaci (ANONYMUS 1997). Celkově 54,7 % všech šumavských respondentů představovali muži. Nejsilnější věková skupina byla 40 až 50 let (pozn.: limitace vzorku dosaženým věkem 15 let – viz Materiál a metodika). Nadpoloviční část všech dotazovaných měla dokončené středoškolské vzdělání, téměř 38 % z dotázaných absolvovalo vysokou školu (vůči loňsku mírný nárůst). Dílčí shrnutí: v populaci domácích návštěvníků bylo tedy stejně jako v roce 1997 prokazatelně více mužů, byla průměrně starší (ve věkovém rozmezí 18–59 let) a vzdělanější než populace České republiky.

Vůči loňskému roku jsme zaznamenali mírný nárůst návštěvníků, kteří jsou na Šumavě poprvé (1998: 26,5 %), proporcčně k tomu bylo opakovaných pobytů (necelých 70 %). Nejčastěji uváděná doba pobytu (Tabulka 4) byla týden (téměř polovina všech údajů), každý přibližně pátý dotázaný tu pobýval déle (velmi podobné výsledkům z roku 1997). Jednodenních návštěvníků poněkud ubylo, slabě však přibýlo dvoudenních. Celkově můžeme ve srovnání s předchozím rokem signalizovat mírný odklon od krátkodobých pobytů.

Vzhledem k roku 1997 mírně přibýlo návštěvníků, kteří pobyt v NP trávili s rodinou (dětmi). Ze 46,3 % představovali mezi respondenty nadále výraznou majoritu. Poměr ubytovaných v rámci NP vůči ubytovaným za hranicemi NP se snížil (1997: 2:1, 1998: 1,3:1). Ve spektru využívaných ubytovacích zařízení (Obr. 10) ještě více než v roce 1997 dominovaly

Obr. 12. – Hlavní motiv pobytu v národním parku.
 Fig. 12. – General motive of the National Park visit.

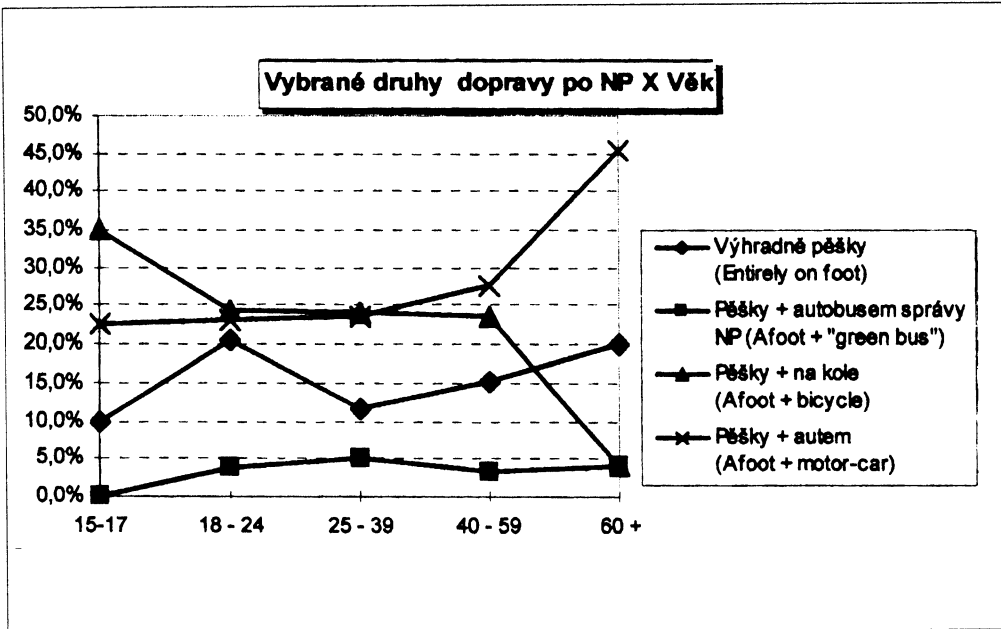
penzióny (téměř 30 % všech odpovědí), poněkud přibýlo „kempařů“, avšak ubylo hostů hotelů (asi o 2 %).

O 3 procentní body narostl v roce 1998 počet návštěvníků, přijíždějících do NP autem (1998: 81 %!). Proporcionálně ubylo návštěvníků využívajících ke stejnému účelu hromadnou dopravu (linkové autobusy nebo vlak; viz Obr. 11). Potěšující není skutečnost, že významně přibýlo návštěvníků, používajících pro pohyb po NP osobní automobil (z 33 % v roce 1997 na letošních 44,9 %)! Mezi respondenty podle očekávání vzrostl počet jedinců, kteří během pobytu použijí kolo (z 34,4 % na 37,9 %), lidí využívajících „zelený autobus“ bylo oproti loňským 13,3 % v roce 1998 přesně o jedno procento více.

V roce 1998 přijelo na Šumavu kvůli existenci národního parku již celkem 42,4 % respondentů (tzn. při výběru pro ně hrála existence NP „důležitou roli“). V předcházejícím roce to bylo celkově pouze 29,2 %. Tento pozitivní obrat jsme zaznamenali především u návštěvníků z ČR. Stále převládajícím motivem pobytu v NP je příroda a její krásy (Obr. 12), nebylo zde však možné přehlédnout jistý relativní pokles (1997: 75 %, 1998: 62 %). Proporcionálně k tomu přibýlo přednostně „sportujících“ respondentů (analogicky 14 % resp. 21,1 %) a „odpočívajících“ (dtto 10 % resp. 13,6 %).

Z dalších zjištěných dat vybíráme následující, časové srovnání s rokem 1997 vztahujeme stejně jako v předešlém případě ke studii ČIHARE & al. (1997):

1. Mírně ubývá návštěvníků, kteří si myslí, že se životní prostředí v NP Šumava za poslední období zhoršilo.
2. Konkrétní ekologický problém NP Šumava (nově zařazená otázka) dovedlo jmenovat přes 55 % návštěvníků, kůrovcovou kalamitu uváděl formou otevřených odpovědí každý více než čtvrtý z nich.
3. Při uzavřeném výběru z ekologicky škodlivých procesů volili respondenti nejčastěji

Obr. 13. – Vybrané druhy dopravy používané po území národního parku vs. věková skupina.
 Fig. 13. – Selected transports used inside the National Park area versus age group.

poškození lesů (28,2 %), znečištění ovzduší (26,3 %), dopravu (14,1 %) a turismus (13,1 %). Cizincům vadí současný způsob řešení „kúrovcové kalamity“ nepoměrně více než-li domácím návštěvníkům. O značné medializaci a vnímání tohoto problému svědčí mj. skutečnost, že pouze 7,6 % oslovených o kalamitě nevědělo nic (ale pozor: více než třetina jich neví, jak se situace řeší).

4. Vzájemný poměr těch, kteří si myslí, že se suché stromy mají z 1. zóny NP odstraňovat a těch, kteří jsou přesvědčeni o opaku byl celkově vyrovnaný; zahraniční klientela jednoznačně preferovala variantu „ponechat“ (57,3 %!).

5. Poněkud ubylo respondentů (vůči roku 1997), kterým „nevadí“ současná intenzita turistického ruchu a to jak na turistických stezkách, tak ve střediscích (může se jednat o potvrzení námi dříve predikované „nasycenosti“ sociologické kapacity prostředí). Naopak počet turismem „rušených“ zůstal na stezkách stejný, ve střediscích se zvýšil ze 17,1 % na 20,1 %.

6. Na túry chodí návštěvníci nejraději ve skupině (letošních 47,2 % znamená oproti loňsku lehký propad). Proporcionálně přibýlo „samotářů“ i těch, co preferují výlety ve dvojici (platí jen pro Čechy). Ubylo českých návštěvníků, kteří upřednostňují delší výlety a hřebenové túry (jejich celkový podíl však celkově poklesl o více než 7 procentních bodů). Ubylo také cizinců, kteří se specializují na výlety po střediscích (o 4 procentní body) a zdá se tak, že se tato výrazná disproporce obou skupin (turisticky aktivnější Češi) začíná zvolna stírat.

7. Cykloturistika na turistických cestách zatím vadí spíše starším lidem a cizincům (téměř každému třetímu z nich), mezi všemi respondenty vadí pak méně než každému pátému oslovenému.

Posledním grafem 13 upozorňujeme na potenciální možnosti zpracovávání a vyhodnocování získaných elementárních výsledků. Právě v tomto případě koreluje vztah mezi zvoleným dopravním prostředkem pro cestování po území NP Šumava a věkem respondentů. Evi-

dentní je tu vzrůstající podíl uživatelů osobního automobilu a klesající zájem o cykloturismus s přibývajícím věkem. Dle věku je tu též strukturována klientela tzv. zeleného autobusu či „ortodoxních“ pěších turistů.

Literatura

- ANONYMUS, 1997: Statistická ročenka České republiky. ČSÚ, Praha.
- BARTOS M., KUŠOVÁ D. & TĚSITEL J., 1998: Integrated endogenous regional development concept and the role of Šumava National Park administration. *Silva Gabreta*, 2: 385–394.
- ČIHAŘ M., 1996: Rekreačně-turistická exploatace centrální části Národního parku Šumava. *Silva Gabreta*, 1: 271–279.
- ČIHAŘ M., 1997: Ochrana přírody a management v povodí Vydry a Křemelné, Národní park Šumava II (vybrané aspekty hospodaření a managementu). *Planeta*, 3: 24–29.
- ČIHAŘ M. & al., 1997: Analýza rekreačně turistických aktivit v centrální části národního parku Šumava. *Závěrečná zpráva výzkumu. Zadavatel MŽP ČR.*
- ČIHAŘ M. & al., 1998a: Rekreačně turistické využití centrální části Národního parku Šumava a reflexe ochrannářského managementu veřejností. *Závěrečná zpráva výzkumu. Zadavatel MŽP ČR.*
- ČIHAŘ M. & TŘEBICKÝ V., 1998: Analýza rekreačně turistických aktivit v centrální části národního parku Šumava. Hromadná doprava ve velkoplošných chráněných územích. *Sborník referátů. Národní park Šumava, MŽP ČR, PHARE, Srní 13.–14. 5. 1998: 22–28.*
- ČIHAŘ M., TŘEBICKÝ V., ŠTURSA J. & VÍTEK O., 1998b: Rekreačně-turistické aspekty trvale udržitelného rozvoje KRNAP. In: *Geoekologiczne problemy Karkonoszy. Acarus, Poznan.*
- GODDE P. (Ed.), 1999: Community based mountain tourism: practices for linking conservation with enterprise. *Synthesis of an electronic conference of the Mountain Forum April 13-May 18, 1998. Mountain Forum and The Mountain Institute. Swiss Agency for Development and Cooperation.*
- MESSERLI B. & IVES J. D. (Eds.), 1997: Mountains of the world, global priority. *The Parthenon Publishing Group, New York, London.*
- IUCN, 1995: The mountains of Central and Eastern Europe. *IUCN, Gland, Switzerland and Cambridge, UK.*
- ŘEHAČ J. & ŘEHAČOVÁ B., 1986: Analýza kategorizovaných dat v sociologii. *Academia, Praha.*